herpy

SCYNKI

Scynk niebieskojęzyczny

Tiliqua scincoides

Masywny, ciężko zbudowany scynk z Australii i wschodniej Indonezji z szerokim, jaskrawoniebieskim językiem, który pokazuje, gdy czuje się zagrożony. *Tiliqua scincoides* jest aktywna w dzień, wszystkożerna i spokojna, osiąga 45-60 cm długości i może żyć około 20 lat. Wymaga dużego terrarium, UVB i ciepłego miejsca do wygrzewania.

Rodzina: Scincidae Nazwa angielska: Common Blue-tongued Skink Dawna nazwa: *Lacerta scincoides*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**45-60 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**400-600 g**
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Sawanna i lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**180 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**21-33 °C**
Miejsce wygrzewania	**35-45 °C**
Temperatura w nocy	**18-24 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, owoce, rośliny i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Żyworodny**
Dojrzałość płciowa	**18-36 miesięcy**
Wielkość miotu	**6-15 młodych**
Zniesienia w roku	**1**
Ciąża	**90-120 dni**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Tiliqua scincoides ma ciężkie, walcowate ciało, krótkie nogi i trójkątną głowę. Łuski są gładkie i zachodzą na siebie, a w ich wnętrzu znajdują się drobne płytki kostne, które tworzą solidny pancerz. Język jest szeroki i jaskrawoniebieski, ostro kontrastując z różowym wnętrzem pyska. Zagrożone zwierzę odwraca się w stronę niebezpieczeństwa, szeroko otwiera pysk i wysuwa język, a jeśli to nie pomaga, syczy i spłaszcza ciało, żeby wyglądać na większe.

Gatunek został opisany w 1790 roku i jest jednym z pierwszych scynków, które otrzymały nazwę naukową. Nazwa nawiązuje prawdopodobnie do *Scincus*, północnoafrykańskiego scynka, oraz końcówki -oides, oznaczającej "podobny". Wyróżnia się trzy podgatunki: *T. s. scincoides* w południowej i wschodniej Australii, *T. s. intermedia* w północnej Australii oraz *T. s. chimaerea* na wyspach Tanimbar i Babar w Indonezji. Forma wschodnia jest srebrzystoszara z szerokimi ciemnobrązowymi poprzecznymi pasami i ciemnym paskiem za okiem. Forma północna nie ma tego paska, ma żółte lub pomarańczowe plamy na bokach i jest największa oraz najcięższa.

Dorosłe zwierzęta osiągają 45-60 cm długości, z czego głowa i tułów stanowią nieco ponad połowę, i ważą zwykle 400-600 g. Podgatunek północny jest najczęściej spotykany w handlu. Jest rozmnażany w niewoli od wielu pokoleń, dlatego jest oswojony. Zwierzęta z Indonezji mogą pochodzić z odłowu. W niewoli istnieje też szereg odmian barwnych i rysunkowych, ale ten poradnik dotyczy samego gatunku.

Przy brutalnym obchodzeniu się, zwłaszcza u młodych zwierząt, ogon może zostać odrzucony i odrasta tylko częściowo. Ugryzienie dorosłego scynka boli i może zostawić siniaki, ale zwierzę nie ma jadu.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Tiliqua scincoides występuje na dużej części północnej, wschodniej i południowo-wschodniej Australii. *T. s. scincoides* żyje w Queenslandzie, Nowej Południowej Walii, Wiktorii i południowo-wschodniej części Australii Południowej. *T. s. intermedia* zamieszkuje północną Australię, od Kimberley w Australii Zachodniej przez Terytorium Północne po Queensland. Miejscem typowym formy północnej jest Yirrkala na Terytorium Północnym.

Podgatunek *T. s. chimaerea* żyje na wyspach Tanimbar i Babar w prowincji Moluki w Indonezji. Miejscem typowym jest Saumlaki na Tanimbarze.

> **Naturalny zasięg:** Australia i Indonezja.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje otwarte tereny z dużą ilością kryjówek: kępy traw, zarośla, widne lasy i wrzosowiska, a dobrze radzi sobie także w dużych ogrodach przydomowych. Noc zwierzę spędza w ściółce albo pod kamieniami i pniami. Rano wychodzi i wygrzewa się, zanim w cieplejszych godzinach dnia zacznie szukać pokarmu. Aktywne zwierzęta utrzymują temperaturę ciała około 30-35 °C.

W chłodnych okresach zwierzę leży nieaktywne, zakopane w kryjówce, i wychodzi tylko w słoneczne dni. Gatunek szybko przyzwyczaja się do ludzi, a w ogrodach ślimaki i gąsienice są łatwo dostępnym pokarmem. To właśnie rytm pór roku, z chłodniejszym półroczem zimowym i ciepłym, jasnym latem, odtwarza się w terrarium.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 180 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), co odpowiada nieco ponad 1 m² powierzchni dna. Większe jest lepsze, np. 180 × 120 × 90 cm. Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, bo zwierzę żyje na ziemi, ale przy lampach umieszczonych wewnątrz terrarium wysokość powinna wynosić co najmniej 60 cm. Młode zwierzęta mogą spokojnie mieszkać w terrarium dla dorosłych, jeśli jest w nim dużo kryjówek.

Zwierzę trzeba trzymać pojedynczo. Zarówno samce, jak i samice są terytorialne, a nawet młode osobniki potrafią poważnie się pogryźć.

Jako podłoże stosuje się 10-15 cm luźnej ziemi, w której zwierzę może kopać, np. mieszankę 60 % ziemi bez nawozów i 40 % piasku do piaskownic. Unikaj trocin sosnowych i cedrowych, które szkodzą zdrowiu. Rurki z kory, kawałki drewna i skrzynki zapewniają kryjówki w obu końcach terrarium, a płyta łupkowa lub płytka chodnikowa pomaga ścierać pazury. Pod lampą grzewczą połóż płaski kamień, ale nigdy nie używaj kamienia grzewczego z wbudowaną grzałką, bo może poparzyć zwierzę.

Terrarium musi być dobrze wentylowane, bez przeciągów i solidnie zamknięte.

TEMPERATURA

Zwierzę musi mieć wybór między 21-26 °C w chłodnym końcu a 28-33 °C w ciepłym końcu. Powierzchnia miejsca do wygrzewania powinna mieć 35-45 °C. Temperaturę powierzchni mierz termometrem na podczerwień, a temperaturę powietrza termometrami cyfrowymi w obu końcach.

Używaj spotów halogenowych lub lampy grzewczej o szerokim strumieniu w ceramicznej oprawce, zamontowanych nad siatką, i podłącz cały sprzęt grzewczy do termostatu. W nocy odpowiednie jest 18-24 °C, a nocny spadek temperatury jest zdrowy. Jeśli w pomieszczeniu robi się chłodniej, stosuje się ceramiczny promiennik lub panel grzewczy bez światła, nigdy świecącą żarówkę. Zimne noce bez wystarczającego ciepła w dzień mogą wywołać spoczynek zimowy lub chorobę.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Podgatunki australijskie potrzebują wilgotności powietrza 40-60 %, mierzonej w chłodnym końcu. Indonezyjska *T. s. chimaerea* wymaga 60-80 %. Mokre podłoże nie jest potrzebne, ale kryjówka z wilgotnym torfowcem, w której wilgotność dochodzi do 100 %, pomaga przy linieniu. Kryjówka powinna stać w chłodniejszej połowie, a mech trzeba często wymieniać, żeby nie pleśniał. Jeśli łuski brzuszne są szorstkie, powietrze jest zbyt suche. Jeśli są gładkie, a zwierzę linieje bez problemów, wilgotność jest właściwa.

Duża, płaska miska z wodą o głębokości najwyżej 7-8 cm musi być zawsze dostępna. Wodę wymienia się codziennie, bo zwierzę często używa miski jako toalety. Raz w tygodniu czyść miskę środkiem dezynfekującym bezpiecznym dla zwierząt.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i potrzebuje zarówno UVB, jak i mocnego światła. Użyj świetlówki T5 z UVB i umieść ją tak, żeby indeks UV w miejscu do wygrzewania wynosił około 3-4 (strefa Fergusona 3). Między lampą a zwierzęciem nie może być szkła ani plastiku, a siatka może zatrzymać dużą część promieniowania. Zwierzę nie może mieć możliwości zbliżenia się do lampy na mniej niż około 25 cm. Świetlówki wymienia się co 6-12 miesięcy, bo emisja UVB spada, nawet jeśli światło wygląda tak samo.

UVB umożliwia zwierzęciu wytwarzanie witaminy D w skórze. Gatunek może latami żyć i rozmnażać się bez UVB, jeśli pokarm zawiera D3, ale poziom witaminy D we krwi jest wtedy niższy, więc UVB jest najlepszym rozwiązaniem. Uzupełnij oświetlenie zwykłym światłem dziennym z LED o temperaturze barwowej około 6.400 K. Światło pali się 12 godzin na dobę, zimą najlepiej trochę krócej. Kilka godzin na bezpośrednim słońcu jest korzystne, gdy zwierzę jest pod nadzorem w zamkniętym wybiegu z cieniem i kryjówkami.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Tiliqua scincoides jest wszystkożerna. Podstawą diety jest mieszanka zieleniny, białka zwierzęcego i odrobiny owoców. Młode poniżej 12 miesięcy powinny dostawać 70-80 % białka, dorosłe około 50-60 %. Dorosłe potrzebują 40-50 % warzyw i liści, a owoców najwyżej 10 %. Zbyt dużo białka powoduje u dorosłych otyłość, a w skrajnych przypadkach może obciążać nerki.

Białko mogą stanowić świerszcze, szarańcza, karaczany, larwy muchy czarnej (BSF), ślimaki, dżdżownice i jedwabniki, a także jajka i chude mięso. Drewnojady, całe ryby i rozmrożone oseski myszy podaje się tylko jako przysmaki. Zieleninę stanowią np. liście mniszka, jarmuż, endywia, pak choi, cukinia, dynia i marchew, drobno starte. Unikaj awokado, cebuli, bakłażana, cytrusów, rabarbaru i trujących kwiatów, takich jak tulipany i żonkile. Owady karmowe trzeba dobrze karmić przez 1-3 doby przed karmieniem i oprószać wapniem.

Młode karmi się codziennie, półdorosłe około 3 razy w tygodniu, a dorosłe 1-2 razy w tygodniu. Porcja jest mniej więcej wielkości głowy zwierzęcia. Dorosłe dostają wapń na pokarmie 2-3 razy w tygodniu. Gotowe karmy dla gadów zawierają już wapń i witaminy, a dodatkowy preparat multiwitaminowy może prowadzić do przedawkowania. Mokra karma dla psów dobrej jakości może być podawana w małych ilościach, ale nie jako główny pokarm. Karm przed południem, żeby trawienie przypadło na najcieplejsze godziny dnia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Tiliqua scincoides jest spokojna, a zwierzęta z hodowli często stają się bardzo oswojone. Osobniki z odłowu łatwiej się stresują i są bardziej defensywne. Scynka oswaja się, mówiąc do niego spokojnie i pozwalając mu podejść do ciebie we własnym tempie. Gdy go podnosisz, całe ciało razem z ogonem powinno spoczywać na przedramieniu, a jedna ręka powinna być widoczna. Nigdy nie chwytaj za ogon i unikaj dotykania czubka głowy. Zacznij od 5 minut brania na ręce dziennie i stopniowo wydłużaj ten czas. Po kontakcie ze zwierzęciem umyj ręce.

Mowa ciała jest wyraźna. Krótkie prychnięcia oznaczają irytację, a machanie ogonem irytację lub złość. Długie syczenie i nadęte, przechylone ciało to agresja, a otwarty pysk z wysuniętym językiem to ostrzeżenie. Zwierzę trzeba wtedy zostawić w spokoju. Spokojny scynk porusza się swobodnie i strzyka językiem. Niespokojny scynk porusza się krótkimi zrywami z długimi przerwami.

Każdy scynk musi mieszkać sam. Gdy robi się zimno, a dni stają się krótkie, zwierzę może zapaść w spoczynek zimowy i przez kilka tygodni leżeć niemal bez ruchu, nie jedząc. Spoczynek zimowy mogą przechodzić tylko zdrowe zwierzęta starsze niż 12 miesięcy, a najpierw powinien je zbadać weterynarz.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

W niewoli zwierzęta osiągają dojrzałość płciową po około półtora roku, w naturze dopiero około trzeciego roku życia. Wielkość w momencie dojrzałości różni się w zależności od populacji, a samice powinny być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji, zanim zostaną użyte do rozrodu. Płcie trudno odróżnić z zewnątrz: wielkość, kształt głowy, szerokość miednicy i długość ogona w dużym stopniu się pokrywają. Sondowanie i wyciskanie hemipenisów może zrobić zwierzęciu krzywdę. Najbardziej wiarygodną metodą jest prześwietlenie u weterynarza po wstrzyknięciu kontrastu do kieszeni hemipenisów. Zwierzę jest na pewno samcem, gdy widać hemipenisy, i na pewno samicą, gdy rodzi młode.

GODY I KOPULACJA

W naturze zwierzęta kopulują od sierpnia do listopada. Samce gonią samice i walczą między sobą. Kopulacja jest brutalna, a samica może mieć ślady ugryzień. Dlatego zwierzęta trzyma się osobno przez cały rok i łączy dopiero w okresie godowym, pod nadzorem. Samica musi być zdrowa i w dobrej kondycji. Chłodniejszy okres zimą, po którym następują dłuższe i cieplejsze dni, pobudza gody. Rozdziel zwierzęta, jeśli samiec uporczywie gryzie.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Gatunek jest żyworodny. Samica rodzi trzy do czterech miesięcy po kopulacji, w naturze od grudnia do lutego, i może mieć młode co roku, jeśli ma dość pokarmu. Większość miotów liczy około 10 młodych, ale ich wielkość waha się od 1 do 25, a duże samice mają największe mioty. Zarodki rozwijają się w jajowodzie samicy z dobrze rozwiniętym łożyskiem.

Poród odbywa się zwykle w dzień, gdy samica jest rozgrzana, i trwa od półtorej do ośmiu godzin. Młode są samodzielne od razu po urodzeniu. Daj ciężarnej samicy dużo pokarmu i wapnia oraz ciepłe miejsce do wygrzewania. Jeśli staje się ospała, przestaje jeść albo prze bez rezultatu, skontaktuj się z weterynarzem.

INKUBACJA

Nie ma jaj do inkubacji. Ciąża trwa około 90-120 dni, ale jej długość nie jest dokładnie znana. Samica powinna mieć takie same temperatury jak zwykle, a miejsca do wygrzewania nie wolno usuwać, bo ciepło napędza rozwój zarodków. Trzymaj ją samą w terrarium. Po porodzie młode zjadają błony płodowe i jest to normalne.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają około 9-14 cm długości i ważą 8-20 g. Pierwsze linienie przechodzą w ciągu kilku dni, a w naturze szybko się rozpraszają. Powinny mieszkać osobno, z miejscem do wygrzewania, UVB, wilgotną kryjówką i takim samym wyposażeniem jak dorosłe. Karm codziennie, z 70-80 % białka: małe świerszcze, dżdżownice, jajka i drobno startą zieleninę, i oprószaj wapniem. Przy obfitym karmieniu rosną szybko i w ciągu roku mogą osiągnąć niemal rozmiary dorosłych. Jaskrawe barwy i błyszcząca powierzchnia pojawiają się, gdy zwierzęta mają 8-9 miesięcy.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika z warunków utrzymania. Typowe to:

- Metaboliczna choroba kości z niedoboru wapnia, witaminy D lub UVB. Powoduje miękkie szczęki i krzywe kończyny.
- Problemy z linieniem, gdy resztki skóry przyklejają się do palców i ogona, zwłaszcza przy niskiej wilgotności. Zapewnij wilgotną kryjówkę i letnią kąpiel.
- Infekcje skóry i dróg oddechowych, jeśli podłoże jest stale mokre lub temperatura zbyt niska.
- Problemy z zębami, zwłaszcza przy podawaniu dużej ilości owoców.

- Otyłość i stłuszczenie wątroby z nadmiaru białka i zbyt małej ilości ruchu. Regularnie waż zwierzę; nagły spadek masy to sygnał alarmowy.
- Pasożyty. Kleszcze i robaki jelitowe są częste u zwierząt z odłowu, a nowe zwierzęta powinny przejść kwarantannę przez 3-6 miesięcy.
- Zatkane kieszenie hemipenisów, dna moczanowa i problemy z porodem u samic.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę chudnie, przestaje jeść, oddycha z otwartym pyskiem lub ze świszczącymi dźwiękami albo wydaje się osłabione.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.